

ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*Н.В.Потриваєва, кандидат економічних наук, доцент
М.Д.Бабенко, кандидат економічних наук
Миколаївський державний аграрний університет*

Розглянуто стан поточних зобов'язань сільськогосподарських підприємств Вознесенського району Миколаївської області. Особлива увага приділяється стану розрахунків досліджуваних аграрних підприємств за виплатами працівникам. Наведено пропозиції щодо удосконалення обліку розрахунків з оплати праці в сучасних умовах господарювання.

Оплата праці – обов'язкова складова організації будь-якої трудової діяльності. Як спосіб задоволення потреб людей, завдяки праці, вона має вічний поза історичний характер. Від початку історії людства оплата праці здійснювалася в натуральній формі через присвоєння продукту праці. З виникненням товарного виробництва і грошей оплата праці стала переважно грошовою. Водночас натуральна форма традиційно зберігається до цього часу. В аграрному виробництві вона природна для господарств населення і фермерів. На сучасному етапі реформування економіки в напрямі ринкової роль оплати праці набуває підвищеної актуальності, особливо в умовах інфляційних процесів, низьких грошових виплат у сільському господарстві.

З переходом на ринкові умови господарювання змінюється концепція встановлення розміру та вибору форм і системи оплати праці працівників сільськогосподарських підприємств будь-яких форм власності і господарювання. Зміна концепції полягає в тому, що за ринкових умов господарювання максимальний розмір оплати праці не обмежується і він залежить від фінансових можливостей підприємства, а обмежується лише нижній її рівень, який законодавчо регулюється державою.

Більшість господарств Вознесенського району ведуть розрахунки з оплати праці за допомогою калькулятора, значно менше користуються сучасною обчислювальною технікою з використанням новітнього програмного забезпечення. Сільськогосподарські підприємства втрачають бажання перейти на автоматизовану форму бухгалтерського обліку тому, що придбання техніки та навчання спеціалістів вимагає великих матеріальних затрат. Особливо ускладнюють облік оплати праці постійні зміни в законодавстві України, які вимагають стабільного і своєчасного оновлення нормативної бази та програмного забезпечення. Проте більшість господарств не можуть собі цього дозволити.

Проблемою обліку заробітної плати займаються багато науковців і фахівців: Ф.Ф.Бутинець, М.Я.Дем'яненко, В.С.Дієсперов, О.В.Лишиленко, А.М.Марочкіна, М.Ф.Огітчук, П.Т.Саблук та ін. Ними подаються різні пропозиції щодо удосконалення обліку розрахунків з оплати праці, документування та оформлення даних про обсяг затрат праці. Розробці положень з автоматизації бухгалтерського обліку в цілому, так і обліку праці та її оплати зокрема, присвятили свої дослідження С.Івахненко, В.Завгородній, В.Шквір. У багатьох працях було висвітлено оплату праці натурою та її оподаткування. Проте постійні зміни в законодавстві щодо оплати праці, зокрема зміна відсоткових ставок утримань та нарахувань, а також зміна прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати створюють додаткові проблеми для обліковців. Саме якісний облік оплати праці аграрних товаровиробників в сучасних умовах господарювання сприяє вдосконаленню інформаційного забезпечення господарства щодо реального стану фонду оплати праці і допомагає підвищенню ефективності господарювання. Це є дуже актуальним.

Метою статті є висвітлення наявного стану оплати праці в сільськогосподарських підприємствах Вознесенського району, які є об'єктами дослідження, а також – розробка шляхів удосконалення обліку розрахунків за виплатами працівникам.

Так, у Вознесенському районі сільськогосподарським виробництвом станом на **01.03.2008** року займалися **15** сільськогосподарських підприємств. Господарства досліджуваного району спеціалізуються на вирощуванні зернових та технічних культур, займаються м'ясо-молочним скотарством та свинарством. При вирішенні проблеми соціального стану підприємств району у період постреформованого розвитку аграрної сфери, перш за все, слід звернути увагу на заборгованість по заробітній платі. Поточна заборгованість за розрахунками з оплати праці займає певну частину в структурі кредиторської заборгованості досліджуваних сільськогосподарських підприємств Вознесенського району (табл.)

Таблиця

Склад та структура кредиторської заборгованості в сільськогосподарських підприємствах Вознесенського району

Джерела засобів	На 01.01.2005р.		На 01.01.2006р.		На 01.01.2007р.	
	сума, тис. грн	структура, %	сума, тис. грн	структура, %	сума, тис. грн	структура, %
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	27576,0	40,83	28050,5	52,95	25348,8	62,59
Поточні зобов'язання за розрахунками: з одержаних авансів	33550,0	49,67	18307,7	34,55	8747,8	21,60
з бюджетом	2887,0	4,27	3296,1	6,22	3545,2	8,76
з позабюджетних платежів	19,0	0,03	26,7	0,05	32,0	0,08
зі страхування	195,0	0,29	406,6	0,77	383,9	0,95
з оплати праці	670,0	0,99	571,9	1,08	741,8	1,83
з учасниками	270,0	0,40	214,6	0,41	236,7	0,58
із внутрішніх розрахунків	863,0	1,28	813,0	1,53	333,0	0,82
інші поточні зобов'язання	1514,0	2,24	1291,9	2,44	1129,1	2,79
Всього поточних зобов'язань	67544,0	100,0	52979	100,0	40498,3	100,0

Аналізуючи склад та структуру кредиторської заборгованості в сільськогосподарських підприємствах, можна зробити висновок, що заборгованість з оплати праці на **01.01.2005** року становила **0,99%** від загальної суми заборгованості і зростає до **1,83%** на **01.01.2007** року.

Формування трудових ресурсів села і аграрної сфери після здійснення структурних перетворень відбувається під впливом і в нерозривному взаємозв'язку з матеріальним стимулюванням, яке суттєво впливає на характер і спрямованість трудової діяльності кожного працівника. У зв'язку з цим, ми вважали за доцільне розглянути структуру фонду оплати праці у сільськогосподарських підприємствах Вознесенського району (рис. 1).

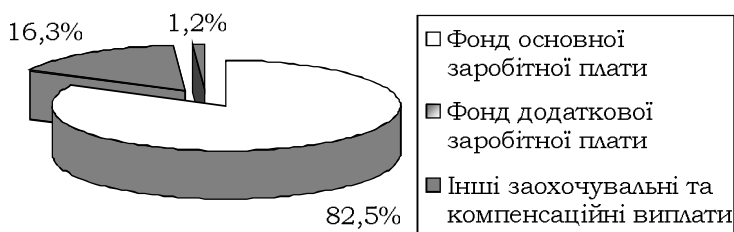

Рис.1. Структура фонду оплати праці у сільськогосподарських підприємствах Вознесенського району у 2007 році, %

Дослідивши структуру фонду оплати праці у сільськогосподарських підприємствах, можна зробити висновок, що матеріальне стимулювання сільськогосподарських працівників досліджуваного району знаходиться на низькому рівні. Заохочувальні та компенсаційні виплати становлять лише **1,2%** від загального фонду оплати праці. Це свідчить про те, що на підприємствах приділяється недостатня увага покращенню продуктивності праці та зацікавленості працівників у кінцевих результатах.

Під впливом своєчасності погашення заборгованості по оплаті праці формується реальна картина сьогодення сіль-

ськогосподарських підприємств Вознесенського району (рис. 2).

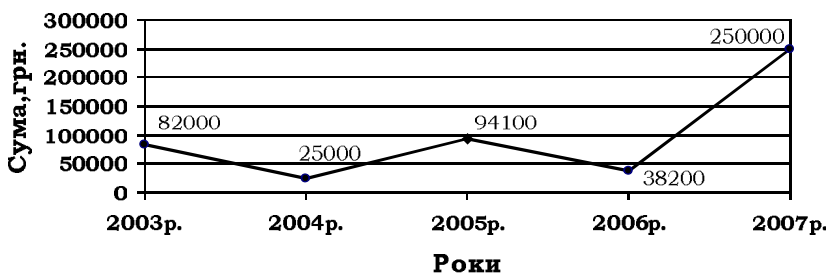

Рис.2. Стан заборгованості по оплаті праці (за даними сільськогосподарських підприємств Вознесенського району)

Стаття 175 (ч. 1) Кримінального кодексу України передбачає, що безпідставна невикплата заробітної плати більш ніж за 1 місяць вчинена умисно керівником підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, карається штрафом від 100 до 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 5-ти років, або виправними роботами на строк до 2-х років, або позбавленням волі на строк до 2-х років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3-х років.

Аналізуючи заборгованість по оплаті праці у господарствах досліджуваного району, можна зробити висновок, що найменшою заборгованість була у 2004 році і становила 25 тис. грн, а найвищою у 2007 році 250 тис. грн, що в 6,5 раза більше, ніж у 2006 році. Така величина суми заборгованості спричинена банкрутством ПСП «Золотий Колос».

Найкращим господарством району є ВАТ «Зелений Гай», фахівці якого дотримуються законодавства України щодо виплати заробітної плати. Сума заборгованості по заробітній платі у досліджуваному господарстві станом на 1.01.2008р. відсутня. Разом з цим, дане підприємство розвивається і функці-

онує відповідно до потреб і вимог ринку, постійно удосконалюється і вводить нові технології ведення господарства. Тому доцільним було проведення дослідження обліку розрахунків з оплати праці на прикладі ВАТ «Зелений Гай» з метою перейняття досвіду зазначеного підприємства. Так, у вище зазначеному господарстві створено всі необхідні умови для покращення та спрощення роботи бухгалтерів та економістів. Дане господарство облік взагалі, в тому числі і оплати праці, веде автоматизовано, що дозволяє урізноманітнити аналіз та уникнути багатьох помилок. Виплата заробітної плати здійснюється на основі платіжних відомостей кожному працівнику окремо, в яких зазначається вся необхідна інформація. Нарахування на фонд оплати праці та облік обов'язкових та інших утримань із суми оплати праці здійснюється відповідно до законодавства. Також досліджуване господарство стимулює своїх працівників шляхом надання премій, надбавок та інших заохочень. У зв'язку з цим, ВАТ «Зелений Гай» заслуговує на те, щоб бути прикладом для сільськогосподарських підприємств.

Отже, автоматизація обліку оплати праці дозволяє підприємствам: зменшити трудомісткість обліку; значно покращити і урізноманітнити аналітичність обліку; одержувати облікові регістри (баланс, аналітичні рахунки) практично на будь-яку дату, не чекаючи закінчення облікового періоду; створювати на базі бухгалтерської комп'ютерної системи комп'ютерні мережі різної складності.

Висновки. Облік оплати праці – дуже складна і важлива ділянка роботи бухгалтерів кожного підприємства. Актуальність досліджуваної ділянки облікової роботи також доводиться наявністю значної суми заборгованості по розрахунках за виплатами працівникам у господарствах Вознесенського району. Автоматизація обліку розрахунків по оплаті праці дозволить вирішити проблему не тільки удосконалення форми бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах, а й своєчасності погашення боргів, пов'язаних з виплатою заробітної плати.